

## PAPER DETAILS

TITLE: Erzurum'da Cenaze Gelenekleri

AUTHORS: Ezgi BOLÇAY

PAGES: 111-118

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990842>

## ERZURUM'DA CENAZE GELENEKLERİ

Ezgi BOLÇAY\*

**Özet:** İnsanoğlunun hayatının sonlanacağı noktaya ölüm adını veririz. Her insanın er ya da geç yaşayacağı mutlak son ölümdür. Bu kaçınılmaz sonun beraberinde getirdiği uygulamalar ve inanışlar vardır. Bu uygulamaları şekillendiren en önemli kavram dindir.

Bu makalede dine bağlı olarak oluşan ve gelişen ritüeller, insan hayatının nihayete erdiği noktada aile ve çevrenin psikolojisi, ölümü karşılayışın Erzurum'da aldığı şekil ele alınmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Cenaze, Taziye, Yas, Ritüel, Mevlit

### *Funeral Traditions in Erzurum*

**Abstract:** End point of the lives of human beings would give the name of death. Every man's early or late last living death would have absolute. This brought the inevitable end of the practices and beliefs are. This application form is the most important concepts of religion. In this article, and formed an idea about the ritual of religion, human life ends at the point where finally the family and environmental psychology, the mood in the face of death Erzurum has received have been addressed.

**Keywords:** Funeral, Condolence, Law, Ritual, Mevlid

**Giriş:** Dünyaya gelen her canlının, zamanı geldiğinde hayatı son bulacaktır. Yeryüzündeki bütün medeniyetlerde ölüm acıyı ve kaybı ifade eder. Bu bir etkileşimin değil kaybın karşısındaki tepkinin ortaklığıdır. Yani hangi coğrafyada olursa olsun, insan duyguları küçük farklılıklarla büyük ortaklıklar teşkil eder. Ölümün beraberinde getirdiği ritüellerin temelindeki duygu aynıdır; yastır, acıdır ama bunu yansıtır biçimleri toplumların inanışlarına göre farklılık gösterir. Bir yakının kaybını yaşamak insanoğlunun hayatındaki en zor anlardandır.

Böyle zor zamanlarda insanlar manevi desteğe her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyar ve toplum arasındaki dayanışma, yardımlaşma daha çok öne çıkar. Ölüm kayıptır, ama bizim geleneğimizdeki her şeyin hayırlısını isteme fikri ölüm kavramında da yer bulmuştur. Toplum içerisindeki “Allah ölümün de hayırlısını versin” fikri buna örnektir.

---

\* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaşlıların ölümü “Allah ele ayağa düşürmeden kurtardı” sözleriyle daha metanetle karşılanırken, genç ölümü insanların yüreğine bir kor gibi düşer, bu soğukkanlılık böyle bir durumda pek korunamaz.

Anadolu’da bir cümle ölümle başlayacaksa bunun önüne kesinlikle “Evlerden uzak” tabiri eklenir. Bu kavram ne kadar acı olursa olsun, kaçınılmayacak sondur, dolayısıyla bu durumun getirdiği adetler, gelenek ve görenekler de layığıyla yerine getirilmelidir.

**1) Vefat:** Eğer biri defnedilmeyecek bir vakitte vefat etmişse, cenaze o gece ayrı bir odaya konulur, odanın soğuk olması gerekir(K1), bu nedenle odanın serin olması içi camları açarlar.(K2) Cenazenin üstüne bakır bir tepsi, tepsinin üstüne de tas veya bıçak koyarlar ki karnı şişmesin. Cenazenin gözleri açık gitmesin diye gözlerini hemen kapatırlar, ağzı açık kalmasın diye çenesini tülbentle bağlarlar ve donup tostoparlak olmaması için kollarını ve ayaklarını dümdüz yanına uzatırlar. Cenaze için yere ince bir yatak atarlar, bu yatağa “rahat döneği” denir. Cenazeyi buraya yatırır üstüne beyaz bir çarşaf örterler. (K1)

“Eğer kişi evde vefat ettiyse, ruhu, cenazesi evden çıkana kadar gitmez, öyle durup seyreder; “Acaba bunlar niye ağlıyorlar kime ağlıyorlar” der. Kendi öldüğünü bilmez, bir cenaze var ama kim öldü kime ağlıyorlar diye düşünür, cenaze kabristana götürülüp defin edilince, ruh gelir bedene girer ve kalkmak istediğinde başını vurur ve o zaman anlar ve ”Eyvah ölen benmişim bu ağlayanlar bana ağlıyormuş” inancı yaygındır. (K1) Cenazenin bütün yakınları o gece cenaze evinde otururlar ve sabaha kadar ışıkları söndürmezler. (K2)

**2) Dolu suların dökülmesi:** Önceden evlerde su bulunmaz, çeşmelerden kovalarla eve taşınırdı. Cenazenin olduğu evde, önceden kovalara doldurulup getirilmiş olan bütün suları dökerler; çünkü örf âdete göre; ruh bedenden ayrıldığı zaman mübarek Azrail a.s. gelir, kılıncını evdeki sulara çalkalayıp temizleyip gider. Cenaze mezarlığa götürüldükten sonra sular yeniden doldurulur, cenaze gitmeden sular doldurulmaz.(K1)

**3) Cenaze Harcı:** Cenazenin kefenlik kumaşı, cenazeyi yıkarken kullanılacak sabun, lif, havlu ayrıca; gül suyu, çörek otu, hunc<sup>1</sup> bayan ise kına cenaze evinin bir yakını tarafından alınır. Cenaze yıkanıp kefenlenip defnedildikten sonra, bunları alan kişi tarafından, yapılan masraf listelenir, cenaze sahibi bunları alan kişiye teşekkür ederek yapılan masrafı öder, ödediği bu paraya “cenaze harcı” denir.(K1)

**4) Cenazenin Yıkanması:** Sabahında kazanlar kurulur, cenazeyi yıkamak için su ısıtılır. Cenazeyi köyün hocası yıkar. Cenaze erkekse erkek hoca, bayansa köyde duaları bilen, cenazenin nasıl kaldırılacağını, nasıl talkım verileceğini bilen bir bayan cenazeyi yıkar. Yıkayan bayanın dul olması gerekir, evli barklı bir bayan cenaze kaldıramaz. (K1) Öncesinde evlerde su olmadığı için evin içinde banyo da olmaz, bu nedenle cenaze bahçelerde yıkanır ama etrafını çarşafı kapatır, ulu orta yerde

---

<sup>1</sup> Yakılınca hoş koku verir.

yıkamazlar. Cenazeyi yıkayan der ki; "Var mı bana yardım etmek isteyen." Eğer yakınlarının içi kaldırmazsa o zaman hocanın yanında iki tanede yardımcı olur. Hiç konuşmadan salâvat-ı selamlar getirerek cenazeyi yıkar, abdestini aldırırlar. Abdesti aldırırken bir parça pamuk konulur, bu Fadime anamızın sünnetidir. Cenazenin başına yaşmak bağlanır, gözlerinin çukurlarına güzel koksun diye beyaz bir toz<sup>2</sup> koyulur.(K2) Avucunun içine kına konulur, çünkü kına cennet sıvasıdır.(K1) Fadime anamız sürme sürdüğü için cenaze bayansa gözlerine sürme çekerler.(K2) Cenazeyi yıkarken cenazenin sağında ve solunda ölü huncu<sup>3</sup> yakılır. Etrafa çok güzel bir koku yayılır, onun kokusuna şeytanın gelmeyeceğine inanılır.

Ayrıca cenazenin ruhu evde kalmasın diye de bu hunc evde yakılarak tütsüsü dolaştırılır. (K3) Toprağı kazmayla biraz açarlar ki yıkama suları oraya gitsin, ortaya dağılmasın. Bu, cenazeye saygıdır, dualı sudur ortaya dağılmaması gerekir. (K2) Ardından cenaze kefenlenir. Cenaze güzel koksun diye kefenin üstüne gül suyu ve çörek otu veya zerek otu dökülür. Cenazenin mezara rahat konulabilmesi, konulurken cenazeye ızdırap verilmemesi için ayakları ve çenesi bağlanır. (K1) Kefen kumaşından artarsa onu da cenaze kalktıktan sonra fakir birine verirler. Cenazenin yıkama suyundan artanıyla, yakınları ellerini yüzlerini yıkarlar ki ferahlansınlar. (K3) Cenazeyi kaldırdıktan sonra cenazenin yatırıldığı yere bir kap un veya tuz koyarlar ve bu koydukları tuzu veya unu sonrasında ihtiyacı olan birine verirler. (K3)

**5) Niyet:** Cenaze yıkanırken hayır için cenazenin üstünde tülbent veya mendil dağıtılır. Tülbentlerin uçlarına para bağlanır ve bu tülbentler dul kadınlara, yetimlere verilir. (K2) Dağıtılacak para iki şekilde belirlenir. İlkinde bir miras altını tartılır, altının ağırlığına göre para miktarı belirlenir ve bu para tülbentlere konularak mezarı kazanlara, dul kadınlara, yetimlere verilir. Bu miras altını genelde bilezik olur.(K2) İkincisinde ise, bu parayı kişi ölmeden önce tülbentlerinin ucuna veya mendillerinin ucuna kendi koyup bağlar, "Bu, beni yıkayanlara, mezarımı eşenlere verilsin, ben öldüğüm zaman kimseye muhtaç olmasınlar her şeyim kendimden olsun der" buna "niyet" denir. (K1) Cenazeyi yıkayan hocaya da para ve elbiselik verirler ki hakkını helal etsin, elbiselik kumaş genelde cenazenin sandığında bulunur, kumaşı cenazenin sandığından çıkarıp verirler.(K2)

**6) Cenazenin defnedilmesi:** Cenazenin taşınmasını yakınlarına bırakmazlar, cenazeyi kabristana eşi dost götürür. (K1) Cenazeyi kabre oğlu, ağabeyi veya kardeşi koyar.(K2) Koyduktan sonra cenazenin bağlı olan ayakları ve çenesi çözülür. Hoca, defin esnasında cenazenin yüzünü açar "Gelsin yakınları görsün hem de gözlerine toprak koysun" der. Cenazenin yakınlarından biri gidip cenazenin gözlerine toprak koyar ki, bu dünyada gözü kalmasın. "Senin gözünü bir avuç toprak doyursun" veya "Ölünce benim gözüme toprak koyasın" deyimleri bu uygulamadan dolayı çıkmış

<sup>2</sup> Bu tozun adı bulanamamıştır.

<sup>3</sup> Naftaline benzeyen koku

olabilir. Cenazenin ilk toprağını yakınları atar. (K2) Cenazenin üstüne toprak verildikten sonra hoca cenazenin başında durur, bir kişi hocanın biraz gerisinde cemaat ise tamamen uzağında durur. Hoca cenazenin başında dua okur, buna “cenazenin talkımını verme” denir. Cenazenin talkımını verdikten sonra, cenazeden kişinin ameline göre ses geleceği söylenir, bu sesi sadece hoca duyar, hocanın dışındakiler işitmez. Gelen ses kişinin ameline göre değişir, eğer cennetlik biriye aynen kendi sesi gelir, cehennemlik biriye gelen ses kendi sesi olmaz. (K1)

Cenaze defnedildikten sonra cenaze evi sahipleri mezarın başında bekler, bütün herkes sırayla başsağlığı dileyip gider, sadece cenaze evi sahipleri ve yakın akrabalar kalır. Onlarda ayrıldıktan sonra cenaze o anda kabirde tek kalmasın diye hoca orda bir müddet daha bekler. (K2)

Köylerde cenazenin defnedildiği akşam cenazenin başında ateş yakılır. Bunun sebebi kurdun cenazeye yaklaşmasını önlemektir; çünkü kurt ışığa gelmez.(K1)

**7) Ölü Helvası ve Kazma Takıntısı (Takıltısı):** Cenaze defnedildikten sonra ölü helvası hazırlanır. Helvayı cenaze sahipleri hazırlamaz komşular hazırlar; çünkü o gün yashı oldukları için ev sahiplerinin eli kolu kalkmaz. Bu hazırlanan helvaya “ölü helvası” denir. Helvanın malzemesi cenaze evinden karşılanmaz, dışarıdan gelir, adet töre öyledir. Yağın, unun, şekerin her birini bir komşu alır. Büyük tencerelerle helva yapılır, kokusu eve yayılır, bütün ölmüşlerimizin ruhuna gitsin, ruhları şad olsun diye dua ederler. Cenaze helva kokusunu almazsa ruhu evden üç gün gitmez, kokuyu aldıktan sonra evden çıkar; helva bu nedenle yapılır.(K1)

Özellikler kuran bilen abdestli namazlı birine helvayı yaptırırlar, o kişi helvayı kavururken dualar okur ve asla konuşmaz. Helva özellikle tereyağından yapılır, fazlaca yapılır ki, iki üç gün gelenlere ikram edilsin.(K2) Sonrasında cenaze evi helva için alınan malzemeleri vermek ister. Malzemeleri alan kişiler; “Biz cenazenin ruhuna helal ettik, asla almayız” derler. (K1) Mezarı kazanlara yemek ve helva ikram edilir. Bu verilen yemeğe “kazma takıntısı” denir. Cenazede emeği geçenlere verilen bütün yemekler “kazma takıltısı” adını alır. Ekseriye bulgur pilavı, patates yemeği, et yemeği ve helva ikram edilir. Mezarı kazanlar ve diğer cemaat gelir yemeklerini yer, ölünün ruhuna Fatiha okur, cenaze sahiplerine başsağlığı dileyerek ayrılırlar. Evde sadece cenaze evinin yakınları kalır.

**8) Cenaze Evi:** Cenaze evinde; akşam namazından sonra ışıklar yakılır ve sabaha kadar söndürülmez. Bu durum cenazenin kırkına kadar sürdürülür.(K2) Cenaze evinde keyfi bir durum gerçekleşmez, herkes gelir ortam sakin olur. Kadınlar ve erkekler ayrı yerde oturur. Cenaze evinde kimse gülmez, televizyon, radyo açılmaz, banyo yapılmaz, çamaşır yıkanmaz, yemek pişirilmez.

Cenaze evi bağırtıyı gürültüyü kabul etmez, o nedenle cenaze evine çocuk getirilmez. Cenaze defnedilmeden önce cenaze başında ağıt yakılır, ağıdı sadece cenaze yakınları yakar, ağıtçı kadın geleneği Erzurum’da yoktur. (K1) Kırk gün o aile hiç yalnız bırakılmaz. Cenaze evinde bir sene kına yakılmaz, düğüne gidilmez, böyle olduğu takdirde etraf kınar. (K3)

**9) Taziye Günlerinde Yemek:** Eve dönülünce cenaze evinde taziye ziyaretleri başlar. Komşular, eve öğle saatinde dönüldüyse yemek, kahvaltı saatinde dönüldüyse kahvaltı getirirler. Cenaze evi için muhakkak konu komşu hazırlık yapmıştır. Cenaze sahibinin hiçbir şeyden haberi olmaz, gelenin gidenin ağırlanmasını konu komşu yapar.(K2)

Cenaze evinde üç gün yemek pişmez çünkü cenaze sahiplerinin eli kolu kalkmaz.(K1) Cenaze sahibi istese de yemek yapamaz çünkü yemeği ev sahibi yaparsa ayıp düşer, kınarlar. (K3) Komşular cenaze evine acı kahve yapıp getirir, bunun amacı kahve gelen evden yemek gönderileceğini haber vermektir. Taziye vermek için gelen her kişi beraberinde yemek getirir, ölmüş kişinin ruhu için yemeği ikram ederler. Bir hafta on gün yemekler gelir, ardından hamur işi gönderilmeye başlanır. (kete, çörek...)Taziye yemeği olarak sadece tatlı gönderilmez. (K2)

**10) Üç Yemeği - Çamaşırların Yıkınması ve Dağıtılması:** Cenaze defnedildikten üç gün sonra, cenazenin üstü başı, kıyafeti, yatağı, yorganı, konu komşu tarafından toplanır. Kazanlar kurulur(K1), cenazenin eşyaları yıkanır. Eşyalar, yıkandıktan sonra, yıkayan kişi ihtiyacıysa ona verilir, ihtiyacı değilse fakire fukaraya dağıtılır. Cenazenin değerli veya çok sevdiği eşyalarını yakınları alır, hatıra olarak saklar. (Erkekse tespihi, bastonu, tabakası, bayansa yemenisi, altın takıları olabilir. ) Vefat eden kişinin kıyafetlerini ev halkından kimse giymez, çünkü biri giyip gelse vefat eden kişiyi hatırlatır, sanki ölen kişi karşısına çıkmış gibi olur. Bu sebeple eşyalar görülmesin, kimse üzülmesin diye etrafa dağıtılır hatta tanımadığa bilmediğe verilir.(K1)

Özellikle üçüncü günü çamaşır yıkandıktan sonra “çamaşır mevlidi” okutulur. (K2)Ayrıca o gün cenaze evinde ilk yemek pişer, bu yemeğe konu komşu akraba katılır, üçüncü günde yapıldığı için buna ölünün “üç yemeği” denir. Yemek, çamaşırı yıkayanlara yedirildiği için aynı zamanda kazma takılıstıdır da, yemek erkeklere ayrı kadınlara ayrı yerde ikram edilir.

**11) Yedisi ve Yas Kaldırma:** Cenazenin defnedildiği günün haftasında yine helva yapılır, yemek verilir. Helvayı yapan kişi artık fark etmez, yakın biri de yapabilir, komşularda. Sonra mezarlığa gidilir, yapılan helva tepsiyle mezarlığa götürülür. Orda hem cenazeye dua okur, hem de helvasını orda bulunan herkese dağıtırlar. Helvayı yiyenler cenazenin ruhuna dua ederler. Cenazenin mezarına su döker ve o suyu döktükleri zaman cenazenin, yakınlarını duyduğu söylenir. (K1)

Bu uygulamalar yedinci günü yapıldığı için bu güne “yedisi” denir. Taziyeye gidenler cenaze kaldırıldıktan bir hafta sonra tekrar ziyarete gider, Erzurum tarafında buna “yas kaldırma” denir. Cenaze evi sahipleri bakkala, çarşıya gidemeyeceğinden, evlerinde belki bitmiş olur, gelenlerine gidenlerine ikram etsinler düşüncesiyle giderken çay ve şeker götürülür.(K1)

**12) On Beş Mevlidi:** Yedisinde yapılan uygulamalar yedisinde değil on beşinde de yapılabilir. Cenazenin defninin üzerinden on beş gün geçtikten sonra eve hoca çağırılır ve mevlit okutulur.(K2) Davetlilere mevlit şekeri dağıtılır, gül suyu dökülür,

mevlit okutulduktan sonra cenaze evi sahipleri tarafından hocaya emeğinin karşılığı verilir.(K3)

Bugün yine yemek ikram edilir. Konuda komşuda ne kadar fakir fukara varsa onlar çağırılır, bu yemek eş dosttan çok ihtiyacı olan insanlara verilir. (K2)

**13) Yas Hamamı:** Cenaze evinde yas tutulduğu için yasin bütün gerekleri yerine getirilir, cenaze evi sahipleri yıkanmazlar. Cenazenin yirmisinden sonra cenaze evinin çok yakın olmayan bir akrabası cenaze sahiplerini “yas çıkarmak” için hamama götürür. Buna “yas hamamı” denir. Cenazenin birinci derece yakınlarını ikinci derece yakınları götürür. Hamam tamamen kapatılmaz bir kaç kurna tutulur. “Gel bir yıkan acıların geçsin, için bir yumuşasın” derler, hamamda cenaze sahiplerini yastan çıkarırlar. Yıkandıktan sonra cenaze sahiplerini evlerine götürüp ağırlarlar. (K2)

**14) Kırk Ekmeği:** Cenazenin definin kırkinci günü cenaze evi maddi duruma göre ya et alır ya da tosun veya koyun keser. Bununla yemek yapar, bunun yanı sıra pilavı, çorbası, helvası da yapılır, sonra etrafa söylenir “Filan kişinin bugün kırk ekmeği var herkes buyursun gelsin” derler. Masalar kurulur.(K1) Kırkinci günü bilhassa erkekler çağırılır, kura’n okuyan hocalar çağırılır, kırkında verilen yemekte genelde erkekler yoğunluktadır. Yemek akşam namazından sonra ikram edilir.(K2) İkram edilen bu yemeğe “kırk ekmeği” denir.(K1) Kırk gün boyunca cenazenin Yasin’i okunmuştur, davetliler yemekten sonra “kırk duası” yaparlar ve ardından herkes başsağlığı dileyerek evden ayrılır.(K2)

**15) Elli İkisi Gecesi:** Elli iki gün sonra cenazenin etinin kemiğinden ayrıldığını söylerler, bu nedenle helva yapılır yemekler hazırlanır, gelenlere ikram edilir. Yemeğin ardından kabristana gidilir yapılan helva kabristana götürülür, orada yine cenazeye dua okutulur ve oradakilere helva dağıtılır. (K1)

Elli ikisi gecesinin özel bir duası vardır, o okunur. Bu dua; kemiklerin etten ayrılmasını kolaylaştırır, kişinin öldüğü gün hocaya denir ki: “Sen cenazemizin elli ikisi duasını ve kura’n ı okumaya başla” o zaman kadar hatim etmesi istenir. Hoca o elli iki gün boyunca hatmini bitirir elli ikisi duasını okur. Elli ikisi günü hocaya emeğinin karşılığı verilir.

Hoca para istemez ama cenaze evi emeğinin karşılığını verir. Bu para bir kişiyi bir ay geçindirecek kadar bir para olur ki alan memnun olsun, ölüye hayra geçsin. Elli ikisinden sonra “Artık yavaş yavaş sizde hayata dönün Allahın emri, Allah verdi Allah aldı toparlanın” diye cenaze evini rahatlatırlar.(K2)

**16) Iskatına Oturmak:** Ölen kişi varlıklı variyetliyse bütün yakınları, eşi dostu, konu komşusu bir odaya toplanır, hocayı çağırırlar. Hoca cenazenin yakınlarına der ki: “Bu cenazenin ıskatına oturuyoruz, cenazenin şu kadar parası, malı mülkü var. Bu paranın bir kısmını fakire fukaraya sadaka olarak vermek istiyor musunuz.”Bunu kabul edip etmemek cenaze sahiplerinin istediğine bağlıdır. Cenaze sahibi kabul ederse, fakire fukaraya ve cenazede emeği geçen herkese (cenazeyi yıkayanlara,

mezarı kazanlara, mevlit okuyan, cenazeyi defneden hocaya, cenazenin çamaşırlarını yıkayanlara, helvasını yapanlara...) para verilir, buna “ıskatına oturmak” denir. İskatına oturmak gençlerde olmaz yaşlılar da olur. (K1)

**17) İlk Bayram:** Cenazenin defninden sonraki ilk dini bayram ev halkı için bayram gibi geçmez, evde yine yas vardır. İlk bayramı akrabalar bilir, sanki kişi o gün vefat etmiş gibi herkes gider başsağlığı diler. (K1) Bütün akrabalar cenaze evinde toplanır, çünkü ilk bayramda hep birlikte olmaları gerekir. (K2)

Cenaze evinin ilk bayramı yas bayramı olur, gelenlere şeker tutulmaz, tatlı bir şey ikram edilmez, acı kahve ikram edilir. Gelenler çok oturmaz, erken kalkar, yeme içme olmaz. Cenaze sahipleri koyu renk giyerler, canlı renkler giyildi mi kınarlar. (K3)

**18) Cenaze Evine Saygı:** Cenazenin kalktığı köyde çok zor durumda kalmadıkça, köy halkı en az bir yıl düğün yapmaz. (K2) Eğer yapılacaksa düğün sahipleri cenaze evine gider ve “Komşular, bu da Allah’ın emri o da Allah’ın emri, o da Allahtan bu da Allahtan. Eğer müsaadeniz varsa davul çaldıralım eğer müsaadeniz yoksa davul çaldırmadan gelini gidip alalım, bizi bağışlarsanız, izniniz olursa düğünümüzü yapalım” derler.

Cenaze evine giderken de şeker, çay götürür, yas kaldırır.(K1) Cenaze evi kabul ederse düğün yine de davullu zurnalı olmaz ki cenaze evi rahatsız olmasın, zaten birinci derece yakın akrabalar birkaç yıl düğün yapmaz.(K2)

Cenaze evinin yası bir yıl devam eder, o bir yıl içerisinde kim düğün yaparsa, gidip cenaze evinden izin almak zorundadır. (K1) Cenaze evinin çok uzun süre yas tutması da doğru değildir, böyle bir durumda eş dost gider ve onlara “Allah verdi Allah aldı, Allahın gönlüne güç gider toparlanın artık” derler.(K2) Bir komşunun radyosu açıksa cenaze sahibi oraya gittiğinde komşu bile radyoyu kapatır, bu cenaze sahibine duyulan saygıdır.(K2)

### Sonuç

İnsan hayatında en zor gerçekleştirilen ritüeller ölümle alakalıdır. Her ne kadar “ölüm de doğum kadar doğaldır” denilse de, karşılama biçiminin aynı olmaması kadar tabii bir şey yoktur. Olayların insanoğlu üzerinde bıraktığı izler ve insana hissettirdiği duygular geleneğe dair ritüelleri ve inanışları en ince ayrıntısına kadar şekillendirir. Öyle ki bu durum; giyim kuşamda seçilen renklerden hazırlanan yemeklere, edilen sohbetlerin içeriğinden konu komşunun hâl ve tavrına kadar yansır.

Ölüm ve sonrasında yapılan geleneklerden de anlayacağımız üzere, bu acılı olay Erzurum yöresinde metanetle ve saygıyla yaşanmıştır. Cenaze sahiplerinin metaneti ve eş dostun cenaze evine gösterdiği saygı toplumumuzda kültürel değerlerin hala bu bölgede yaşatıldığının en büyük göstergesidir. Halk içerisinde dayanışmanın, yardımseverliğin hissedildiği zamanlar ya çok neşeli ya da çok üzüntülü olaylar sonucunda gözlenir. Ama bu kenetlenme acı karşısında daha net görülür.

Ezgi BOLÇAY

İnsan hayatının mihenk taşları dediğimiz üçleme arasından ölüm, insanoğluna dünyanın faniliğini hatırlatan ve maneviyatını daha çok yaşayıp yaşatabilmesine, acı bir deneyimle de olsa, vesile olur.

**Kaynak Kişiler:**

(K1) Rasime ERKİLİÇ: 1942 Erzurum, Emekli

(K2) Leyla NUHOĞLU: 1950 Erzurum, Ev Hanımı

(K3) Mine ÇOBAN: 1954 Erzurum, Ev Hanımı